

A vezető tisztségviselő felelősségének gyakorlati problémái a
felszámolási eljárásban

Jelige: MÓKUS

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	1
Bevezetés.....	3
I. FEJEZET.....	5
A gazdasági társaságokról szóló törvény és csődtörvény felelősségi szabályai	5
1. A vezető tisztségviselők felelősségének szabályai a társasági törvényben.....	5
2. A vezető tisztségviselő felelősségére vonatkozó szabályok a csődtörvényben	7
3. Különbségek a Gt. és a Cstv. szabályozása között.....	8
II. FEJEZET.....	9
A vezető tisztségviselő jogköre.....	9
1. A vezető tisztségviselő ügyvezetési feladatai a bírósági határozatok tükrében	9
2. A társasági működés és a kockázatvállalás	11
3. A vezetői felelősség szabályainak változásai.....	12
3.1. A változások jogi háttere	12
3.2. A korlátolt felelősség áttörése.....	13
3.3. A korlátozott felelősség áttörése a bírói gyakorlatban.....	14
4. A fenyegető fizetéseképtelenség megállapításának elméleti és gyakorlati problémái....	16
4.1. A fenyegető fizetéseképtelenség általános kérdései	16
4.2. Fenyegető fizetéseképtelenség bekövetkezésének időpontja	18
4.3. A hitelezői követelések összegének megállapítása.....	19
4.4. A fenyegető fizetéseképtelenség az ítéletek tükrében	20

III. FEJEZET.....	23
A vezető tisztségviselő felelőssége	23
1. Felelősség mértékének a megállapítása.....	23
2. A vezetői felelősség a 2013. évi V. törvényben	24
3. A vezető tisztségviselői felelősség megállapításának gyakorlati problémái a Cstv. 33/A §. alapján.....	26
3.1. Tagi kölcsön visszafizetési elsődlegességének jogellenessége.....	26
3.2. A vagyoni biztosíték	28
3.3. Éves beszámoló közzétételének elmulasztása.....	29
3.4. Pertárgy értékének meghatározása.....	31
3.5. A megállapítási perek jogalapjának problémái.....	33
Európai Unió kitekintés	38
Befejezés	40
Felhasznált irodalom	42

Bevezetés

A vezető tisztségviselők felelőssége mind a társasági jogban, mind pedig csődjogi vonatkozásban egy olyan kérdéskört vet fel, amelynek tisztázása a mai napig problémát jelent. A jogalkotás a bírói gyakorlatra helyezi a felmerülő kérdések megoldásának súlyát, amelyek bizonyos helyzetekben összeütközéseket jelentenek az ország különböző területein működő bíróságok ítélkezésében.

Egy társaság sikeres működésében meghatározóak a vezető tisztségviselők menedzseri feladatai, ezért is fontos külön foglalkozni felelősségükkel. Dolgozatomban a vezetők ügyvezetési feladatainak vizsgálata után a legfőbb hangsúlyt arra fektettem, hogy bemutassam, hogy a vezető tisztségviselők felelősségének megállapításának milyen aktuális problémái vannak és ezt a nehéz helyzetet a joggyakorlat miként közelíti meg. Véleményem szerint a szabályozás e dilemmája nem új keletű dolog, nem csak napjainkban, hanem már a jogintézmény bevezetése óta olyan korlátokat szab a jogalkalmazásban, amelyek megoldása a mai napig nem egyértelmű. Ide tartozhat például az, hogy a bíróságokon csak jogász végzettséggel rendelkezők hoznak ítéletet, azonban úgy gondolom, hogy szükség lenne minimum egy közgazdász végzettséggel rendelkező személy részvétele is az döntés meghozatalában. Ennek indokait a későbbiekben, a fenyegető fizetőképтелenség fogalmánál fejtem ki.

A kezdetekben a hazai jogban nem találhattunk olyan társasági jogi szabályozást, amelyben a hitelezők közvetlenül fordulhattak volna a vezető tisztségviselők ellen, hiszen a társaság vezetői sok esetben a mögé a törvény által engedélyezett helyzet mögé bújtak, amely tartalmazta, hogy a vezetők tevékenysége a társaság tevékenységének minősül. Ez azonban tarthatatlan állapot volt a vezető tisztségviselők piackorlátozó visszaélései miatt. 2006-ban a gazdasági társaságok szabályozásban egy új fordulat következett be. Bevezetésre került a vezetői felelősség megállapítására vonatkozó rendelkezés, amely a maga viszonylatában újnak minősült. Célja az volt, hogy a felelősségteljesebb gazdálkodásra sarkallják a vezetőket a hitelezők vonatkozásában is azzal a fenyegetéssel, hogy ha nem így tesznek, akkor magánvagyonuk bánhatja.

A társasági jog és a csődjog szerves kapcsolatának a felismerése a hatékony és komplex hitelezővédelmi rendszer megalkotásának első lépése. Azonban a mai szabályozást figyelve inkább felelőtlenségről beszélhetünk, mint sem felelősségről. A hitelezői igények felszámolási eljárásokban való megtérülésének statisztikai tükrében a hazai hitelezővédelmet hatékonynak egyáltalán nem nevezhetjük.

Nochta Tibor a következőképpen fogalmaz: ¹„A vezető tisztségviselő menedzserek esetében a gazdasági élet megnőtt jelenkori kockázatossága, bizonytalanságai miatt különösen indokolt az elvárhatóság körében, az eset összes körülményeinek figyelembevétele és általa egy nagyobb fokú egyediesítés is. Az ügyvezetési magatartások megítélésénél nem lehet elvonatkoztatni a konkrét körülményektől, adottságoktól. Jelesül a vállalati környezettől, a szervezeti struktúrától, a konkrét gazdasági szituációtól, melyek mindig egy meghatározott döntési helyzetet jelentenek a menedzsment számára.”

Dolgozatomban kísérletet teszek arra, hogy minél szélesebb körben bemutatásra kerüljenek azok a problémák, amelyek megoldásával a joggyakorlat küzd, és megpróbálom feltárni ennek okait is. Ezek lehetnek azok a releváns tények, amelyek miatt a szabályozás sikertelensége fennáll. Első lépésben egy általános megközelítésből indulok ki, mind társasági jogi, mind csődjogi szemléletben, majd ezek után a speciális kérdések, mint a fenyegető fizetéseképtelenség fogalma, a jogalap meghatározásának problémája kerülnek kifejtésre.

Célom, hogy a gazdasági társaságok tagjainak és vezető tisztségviselőinek a gazdasági társaság fizetéseképtelenségéért, a ki nem egyenlített tartozásaiért való valamennyi felelősségi formáját sorra vegyem, és bemutassam a konkrét jogintézménnyel kapcsolatban kialakult bírósági gyakorlatot, valamint a kodifikációs elképzeléseket, majd a konkrét tényállásokkal szemben saját véleményyt fogalmazzak meg és jogalkotási javaslatokat tegyek.

¹ Nochta Tibor: A vezető tisztségviselők magánjogi felelősségének mércéjéről és irányairól az új Ptk. alapján, *Gazdaság és Jog*, 2013/6. 1. o.

I. FEJEZET

A gazdasági társaságokról szóló törvény és csődtörvény felelősségi szabályai

1. A vezető tisztségviselők felelősségének szabályai a társasági törvényben

A vezető tisztségviselőkkel kapcsolatos szabályozás alapját a gazdasági társaságokról szóló törvény adja meg. Ebben a törvényben találhatóak meg a vezető tisztségviselőkkel kapcsolatos általános szabályok, valamint a felelősségi szabályok. Ennek értelmében a vezetők a feladataikat, vagyis a társaság ügyvezetését a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessé alapján kötelesek ellátni, mert ellenkező esetben a polgári jog általános szabályai szerint felelnek mindazon kárért, amelyeket felróhatóan a társaság számára szereztek. E felelősség lényege tehát, hogy „befelé”, a társasággal szemben fennálló felelősség, amely abból a szempontból korlátlan, hogy a teljes kárért való felelősséget jelenti.

A vezető tisztségviselők felelősségét három csoportra lehet bontani az alapján, hogy felelősségük a társaság „életében” melyik létszakaszhoz tartozik².

Ennek alapján megkülönböztethetjük elsősorban a vezetők felelősségét a társaságalapítás szakaszában, amelyben a vezetők kötelezettsége a létesítő okirat, valamint a változások bejelentése a cégbírósághoz. A bejelentett jogok, tények valótlanságából, késedelmes bejelentéséből, vagy elmulasztásából eredő károkért korlátlan és egyetemleges felelősséget állapít meg a jogalkotó. Az összeférhetlenségi szabályok megsértésével okozott károkért a vezető tisztségviselő a polgári jog általános szabályai szerint felel, valamint az előtársaság vezető tisztségviselőjeként harmadik személyeknek okozott károkért a vezető felelőssége nem vétkességi, hanem objektív helytállási kötelezettség.

Másodszorban beszélhetünk a vezető tisztségviselő felelősségéről a társaság működéséhez kapcsolódóan. Ekkor az önálló cégjegyzés esetén minden vezető tisztségviselő a saját döntéséért felel. Ha azt a személyt, aki egy gazdasági társaságnál betölt vezető tisztségviselői funkciókat, egy másik társaságnál is vezető tisztségviselővé választják, köteles azokat a társaságokat, amelyeknél már vezető tisztségviselő, írásban tájékoztatni; ha ezt a kötelezettségét elmulasztja, az ebből eredő károkért felel. Ide tartozik még az az eset is,

² Harsányi – Miskolczi – Újváriné: Társasági jog 2009., Novotni Kiadó, 95. o.

amikor a vezető tisztségviselők az ügydöntő határozatok meghozatalával a társaságnak kárt okoznak, ugyanis ezért is korlátlan és egyetemleges felelősséggel tartoznak.

Itt kell megjegyezni, hogy a társaság legfőbb szerve a vezető tisztségviselők előző üzleti évben végzett munkáját értékelheti, és határozatot hozhat a vezető tisztségviselők részére megadható felmentvény tárgyában. A felmentvény megadásával a legfőbb szerv igazolja, hogy a vezető tisztségviselők az értékelt időszakban a munkájukat a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján látták el. A felmentvény hatálytalanná válik, ha utólag a bíróság jogerősen megállapítja, hogy a felmentvény megadására alapul szolgáló információk valótlanok vagy hiányosak voltak.³

A dolgozat szempontjából releváns a vezető tisztségviselők felelőssége a társaság megszűnéséhez kapcsolódóan, amely a megkülönböztetés harmadik eleme. A gazdasági társaság a fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet bekövetkeztét követően, a vezető tisztségviselők a feladataikat már nem a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége, hanem a hitelezők érdekeinek szem előtt tartásával kötelesek ellátni. Külön törvény e követelmény felróható megszegése esetére, ha a gazdasági társaság fizetéseképtelenné vált, előírhatja a vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni helytállási kötelezettségét. Ilyen kötelezettséget az 1991. XLIX. törvény 33/A § - a állapít meg. Idetartozik még az az eset is, amikor a társaság jogutód nélkül szűnik meg, mert ebben az esetben nincs olyan személy, aki a kártérítési igényt a vezető tisztségviselőkkel szemben érvényesítené. Ennek érdekében a törvény biztosítja a gazdasági társaság tagjai számára, hogy a cégbírósági törléstől számított 1 éven belül kártérítési igényeiket érvényesítsék.

³ Harsányi – Miskolczi – Újváriné: Társasági jog 2009., Novotni Kiadó, 96. o.

2. A vezető tisztségviselő felelősségére vonatkozó szabályok a csődtörvényben

A csődtörvény alapján a csődjogi felelősség alatt a vezető tisztségviselő felróhatóságon alapuló felelősségét kell érteni a fizetéseképtelenné vált társaság vagyonszőkenéséért, ami a felszámolás elrendelésének meghatározó oka. A Gt. 30. § (3) bekezdése tartalmaz egy kikötést, hogy ha a gazdasági társaság fizetéseképtelenné vált, előírhatja a vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni helytállási kötelezettségét. A Cstv. 33/A. §-ában és a 63. § (3)-(4) bekezdése alapján azokkal szemben, akik a gazdálkodó szervezet vezetői voltak a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben, és a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látták el – és ezáltal a gazdálkodó szervezet vagyona csökkent, vagy a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítését megghiúsították, vagy elmulasztották a környezeti terhek rendezését – kérhetik ennek megállapítását. A kárfelelősségi tényállás alapja: a hitelezői érdekekkel ellentétes ügyvezetési tevékenység, amely az okozott kár megtérítésére irányul, amely szemléletmódjában ellentétes a Gt. szabályozásával. Sajátosság továbbá az, hogy amíg a felszámolási eljárás folyamatban van, addig a bíróság csak megállapítja a vezető vagyoni felelősségét, a hitelezők felé megfizetésre még nem kötelezi.

A Cstv. 33/A § (1) bekezdése szerint megállapítási keresettel lehet kérni a vezető tisztségviselő felelősségének megállapítását. A keresetet indítónak a bizonyítékai megjelölésével kell állítani azt az időpontot vagy időszakot, amire a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését teszi, és ezt követően adott időszakra vonatkozóan kérheti egy magatartás és következményeinek megállapítását. A törvény tartalmazza, hogy vagyoni biztosíték nyújtására kötelezhető a vezető tisztségviselő. A biztosítékot többféle módon teljesítheti a kötelezett a választása szerint. A vagyoni biztosíték így majd rendelkezésre állhat akkor, ha a hitelezők keresete valóban kötelezi a helytállni tartozó vezetőt.

A Cstv. 33/A § (2) lehetőséget ad a vezető tisztségviselőnek arra, hogy magát a felelősség alól kimentse, de ez a kimentés csak a hitelezői követelések miatt állított felelősség alóli kimentés lehet. A kimentésre vonatkozó bizonyítási teher magát a vezető tisztségviselőt terheli. Kúria Gfv.30249/2010/4 számú ítéletében⁴ a következők kerültek megállapításra a

⁴ <http://www.birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonym-hatarozatok-tara>; (letöltés: 2013. november 12.)

kimentéssel kapcsolatban: „A Cstv. 33/A. § (2) bekezdése szerint a II. r. alperes csak akkor mentesülhetett volna a felelősség alól, ha bizonyítani tudta volna, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően az adott helyzetben elvárható valamennyi intézkedést megtette a hitelezői veszteségek csökkenése érdekében. Ilyen intézkedések megtételét a II. r. alperes nem bizonyította, sőt következetesen arra hivatkozott, hogy semmilyen vonatkozásban nem látott el ügyvezetői feladatokat. A II. r. alperes nem adott elő olyan körülményt sem, amely objektíve akadályozta volna ügyvezetői feladatai ellátásában akár hosszabb, akár rövidebb ideig. A fent kifejtettekből következően a Legfelsőbb Bíróság úgy ítélte meg, hogy a perben eljáró bíróságok helyesen állapították meg a II. r. alperes felelősségét a Cstv. 33/A. §-a alapján.”

A hivatkozott törvény (3) bekezdése⁵ lehetőséget ad marasztalási kereset benyújtására is, azonban ennek a feltétele, hogy közbenső mérleg és részleges vagyonfelosztási javaslat készüljön, és a hitelezők igényinek kielégítéséhez ne legyen elegendő az adós felszámolás körébe tartozó vagyona.

Ha több vezető tisztségviselő okoz közösen kárt, akkor felelősségük egyetemleges lesz, azaz bármelyiküktől az egész összeg követelhető lesz és majd egymás közötti felelősségüket maguk között tisztázzák.

3. Különbségek a Gt. és a Cstv. szabályozása között

A Gt. 30. § és a Cstv. 33/A § - a között az a lényeges körülmény, hogy míg az első a társaság érdekeinek elsődlegességét szem előtt tartva tartalmaz rendelkezéseket a vezető tisztségviselő felelősségének megállapítására, a csődtörvényi szabályozás viszont a hitelezők érdekeinek elsődlegességét helyezi szabályozásának középpontjába. Véleményem szerint az lenne a legfontosabb, hogy ha a joggyakorlatban elterjedtebb lenne, hogy a vezető tisztségviselők felelősségének megállapítása igenis fontos, hiszen a gazdasági társaságok élén sok esetben olyan személyek állnak, akik nem rendelkeznek megfelelő képességgel és képzettséggel ahhoz, hogy a piaci feltételeknek megfelelően vezessék a társaságot, és ne az önértékük legyen fontosabb mind a társaság, mind a hitelezők érdekeinél.

⁵ 1991. évi XLIX. törvény 33/A § (3) bekezdése

II. FEJEZET

A vezető tisztségviselő jogköre

1. A vezető tisztségviselő ügyvezetési feladatai a bírósági határozatok tükrében

Vezetői tisztséghez kapcsolódnak azok a hatáskörök, jogkörök és kötelezettségek, amelyek az ügyvezetésre vonatkoznak és minden gazdasági társasági típusnál fellelhetők. A vezető tisztségviselők látják el a társaság operatív irányítását. Törvényi kötelezettség minden gazdasági egységnél vezető tisztségviselőt kijelölni, aki majd a társaság ügyvezetéséért felelős lesz. A gazdasági társaságok működése során elkülönülnek egymástól a tulajdonosi, a vezetési és az ellenőrzési funkciók.

Az ügyvezetés azon tevékenységek, jogkörök és hatáskörök gyűjtőfogalma, amely tartalmában ugyan az egyes társasági formák különbözőségei folytán lehet eltérő, mégis valamennyi gazdasági társaság esetében a vezető tisztséget betöltő személyek operatív-ügyintézési és képviseleti tevékenységében nyilvánul meg. Az ügyvezetés az üzletszerű gazdasági tevékenység eredményessége érdekében folytatott folyamatos vezetői tevékenységet jelent, mely kiterjed a jogszerű működés biztosítására is (Kúria Gfv.30249/2010/4 számú határozata)⁶.

A vezető tisztségviselői státusz valamennyi társasági forma *conditio sine qua non* eleme, tartalmilag a társaság ügyvezetési feladatkörei szempontjából jelent egyfelől primer módon befelé irányuló ügyintézési és vezetési hatásköröket, jogköröket, de emellett törvényen alapuló és kifelé érvényesülő képviseleti hatalmat is.⁷ A Debreceni Ítélőtábla Gf. IV.30.034/2011/3. számú ítélete⁸ indokolásában a következőket fogalmazta meg: „Az ügyvezetés az üzletszerű gazdasági tevékenység érdekében folytatott folyamatos vezetői tevékenységet jelent, amely kiterjed a jogszerű működés biztosítására. A gazdasági társaság vezető tisztségviselője más - a társaság - vagyonával gazdálkodik, ezért a vezető

⁶ <http://www.birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara/>; (letöltés: 2013. november 12.)

⁷ Miskolczi Bodnár Péter: A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Bp. 2002 (165.o.)

⁸ www.opten.hu/; (letöltés: 2013. november 12.)

tisztségviselői minőségével összefüggésben el kell tudnia számolni a vezetése alatt történt gazdasági események indokoltságáról.”⁹

A gazdasági társaságot törvényes képviselőként a vezető tisztségviselők képviselik harmadik személyekkel szemben, valamint bíróságok és más hatóságok előtt. A vezető tisztségviselők törvényen alapuló szervezeti képviseleti jogát a társasági szerződés korlátozhatja, illetve több vezető tisztségviselő között megoszthatja. A képviseleti jog korlátozása, illetve megosztása harmadik személyekkel szemben nem hatályos. A vezető tisztségviselő feladatát önállóan látja el, a gazdasági társaság tagjai által nem utasítható.¹⁰ Ezen kívül is fontos tisztséget tölt be az ilyen személy, mivel nem egyszerű végrehajtó, hanem önálló felelősség terhe mellett tevékenykedő döntéshozó, akinek saját feladatához rendelt döntési jogkörét nem lehet elvonni.

A bírói gyakorlatban több döntés is született a vezető tisztségviselők felelősségét megalapozó magatartásokkal összefüggésben. A legtöbb jogesetben az volt a tendencia, hogy felróható, ha a vezető a gazdasági társaság helyzetét, valamint a piaci környezetet teljes egészében tévesen felmérve, előre láthatóan és kirívóan ésszerűtlen kockázatot vállalt. Ez jelent meg EBH 2011.2417¹¹.-ben is, amikor a vezető úgy köt általa nem ismert idegen nyelven szerződést, hogy annak valós jogi tartalmáról nem győződik meg, nem gondoskodik megfelelő biztosítékokról a teljesítés megtörténte érdekében, a cég követeléseinek behajtása érdekében nem tesz intézkedéseket. A BH 2011/288. számú döntésben¹² pedig azt állapították meg, hogy az ügyvezető akkor sem jár el az elvárt fokozott gondossággal, ha a kft. nevében olyan személynek nyújt kölcsönt, akinek személye nem azonosítható, sem ő sem a vagyona nem lelhető fel és ezért a követelés behajthatatlan.

⁹ <http://birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara2013>. november 2.

¹⁰ 2006. évi IV. törvény 29.§. és 30.§.

¹¹ www.opten.hu; 2013. november 12.

¹² www.opten.hu; 2013. november 12.

2. A társasági működés és a kockázatvállalás

A vezető tisztségviselők felelőssége szempontjából a társaság érdeke az elsődleges. Amikor a gazdasági társaság érdekeiről van szó, akkor a társaság önálló érdekét kell szem előtt tartani, és nem az egyes tagok illetve részvényesek külön érdekeit. Azonban a társaság működése során a gazdasági verseny miatt előfordulnak olyan esetek, mikor a társaság kénytelen hitelezői segítséget igénybe venni. Ebben az esetben fordul a kocka: már nemcsak a gazdasági szervezet érdekeinek az elsődlegessége a fontos, hanem az is, hogy a hitelezők érdekei ne csorbuljanak. Ha a társaság fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetbe kerül, azt követően a vezetők már nem a társaság, hanem a hitelezői érdekek elsődlegességének szem előtt tartásával kötelesek eljárni, tevékenységüket végezni.¹³

Egyre szélesedik a gazdasági életben felmerülő kockázatvállalások száma, ezért nem szabad abba a hibába esni, hogy elvonatkoztatassunk az eset összes körülményétől, mert mindig egy-egy adott döntési helyzetet kell vizsgálni az eset konkrét körülményeivel és adottságaival együttvéve. Ezek a körülmények lehetnek vállalati környezetre, szervezeti struktúrára, konkrét gazdasági szituációra vonatkozóak, amelyek befolyásolhatják a döntést.¹⁴ Ahogy az előzőekben említettem, a vezető tisztségviselők feladati operatív feladatok, azonban ahhoz, hogy a nehéz krízishelyzetek megoldhatóak legyenek, nemcsak az objektív szempontokat kell figyelembe venni, hanem némi méltányosságra is szükség van és ezen belül arra, hogy a személyes mozzanatok is értékelhetővé váljanak, mint például a szakértelem, a képesség, a vezetésre való rátermettség is. Véleményem szerint a jogalkalmazásban ezeknek a szempontoknak a figyelembe vétele, mérlegelése nem történik meg, a középpontban az objektív szempontok állnak. A hitelezőknek tisztában kell lenniük azzal, hogy a gazdasági társaságokhoz fűződő üzlet, ahogy magában hordozza a nyereség lehetőségét, ugyanúgy lehetséges a veszteség is. Ha minden piaci kockázatból eredő veszteségért a vezető tisztségviselőt tennék felelőssé, akkor ez a felelősség funkcióját kérdőjelezné meg, a vezető tisztségviselő magatartását a jövőre nézve nem tudná befolyásolni, mivel a piaci hatások nem a vezetők hatáskörébe tartoznak.

¹³ 2006. évi IV. törvény 30. § (3) bekezdése

¹⁴ Nochta Tibor: A vezető tisztségviselők magánjogi felelősségének mércéjéről és irányairól az új Ptk. alapján, *Gazdaság és Jog*, 2013/6. 3-8.o.

3. A vezetői felelősség szabályainak változásai

3.1. A változások jogi háttere

Az a tény, hogy a vezetőket csak a társaság felé terhelte elszámolási kötelezettség, számtalan nehézséget vetett fel, és ez a szabályozás, mint egy vezető tisztségviselőket védő pajzsként működött. A probléma megoldásához egyaránt szükség volt a társasági és csődjogi szabályozás módosítására, ugyanis a 2006. július 1-je előtti szabályozás nem kényszerítette a menedzsmentet arra, hogy a közeli csődhelyzet felismerését követően a hitelezők jogos elvárásait figyelembe vegye, bár a régi Gt. már megkísérelte a felelősségi szabályok átalakítását.¹⁵

A régi állapot tarthatatlanná vált, és a IV. Cstv. Novella meghozta azt a változtatást, amire a fizetéseképtelenségi jognak már régóta nagy szüksége volt. A magyar törvényhozás az angol jogrendszerből vett jogintézmény beiktatásával, a „wrongful trading” bevezetésével akart egy garantáltan hatékony jogvédelmi eszközt bevezetni, amelynek célja a hitelezők védelmének biztosítása azáltal, hogy a társaság vezetését ösztönözze a csődvédelem kérelmezésére, illetve a társaság veszteséget okozó gazdaságpolitikájának beszüntetésére. Ki kell emelni, hogy ennek az új jogintézménynek a létrehozásának az alapvető indoka a vezető tisztségviselőknek a társasági hitelezők irányában fennálló felelőtlenségének kiküszöbölése volt. Az új jogintézmény 2006-ban került bevezetésre a Cstv. módosításával, és az eredeti koncepció szerint „a felszámolási eljárás alatt a felszámoló és a hitelező megállapítási keresetben kérhette a vezetői felelősség megállapítását, majd a felszámolási eljárás befejezését követően a vezető marasztalását.”¹⁶ Ennek a jogintézménynek központi fogalma a fenyegető fizetéseképtelenség, amelynek értelmezése dolgozatom egyik fő vonala.

Az elméleti és gyakorlati szakemberek egyaránt helyeselték a vezetői felelősség szabályainak megalkotását. Csőke Andrea a vezető tisztségviselők felelősségéről elmondta, hogy felelősségük két lépcsőben megállapított. A 33/A § megállapítási eljárás indítható a tisztségviselővel szemben és a második lépcső a felszámolás jogerős befejezésétől számítva a marasztalási per, ami a hitelező által kezdeményezhető. Újdonság a 33/A. § (3), mert ha volt közbenső mérleg és nem elegendő a vagyon, akkor a ki nem elégített követelések megfizetésére a bíróság kötelezheti a vezetőt. A jogalkotásnak el kell döntenie, hogy melyik

¹⁵ Nocht Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban Dialóg-Campus Kiadó, Bp.-Pécs, 2005.,183.o.

¹⁶ Juhász László: A vezetői felelősséggel kapcsolatos perek néhány kérdése, Gazdaság és jog, 2011/5., 3-10.o.

utat járja, vagy az eredeti koncepciónak megfelelően fennmarad a kétfajta per megindításának lehetősége, vagy meghagyják a közbenső mérleg utáni marasztalási per intézményét. A két per közötti lényeges különbség abban állapítható meg, hogy a megállapítási per esetében nem kerül sor marasztalásra, mivel abban az esetben hiányzik a kárfelelősség megállapításának negyedik eleme, maga a kár bekövetkezte. A törvény szövegezése alapján csak az a hitelező jogosult megállapítási per megindítására, aki hitelezői igényét a felszámolónál nyilvántartásba vetette, és azt a felszámoló elismerte, valamint megfizette a regisztrációs díjat; valamint az adós nevében a felszámoló is jogosult a per megindítására. Ezeknek a feltételeknek együttes fennállása esetén a törvény és a bírói gyakorlat is hitelezőnek tekinti a vitatott követeléssel rendelkező hitelezőket. Ha a felszámoló indítja meg az eljárást, akkor perveszteség esetén nem neki, hanem az általa képviselt adósnak kéne megfizetni az ezzel járó költségeket. A marasztalási per két esetben indítható: vagy a felszámolás alatt, vagy a felszámolást lezáró jogerős döntés közzététele után. Ebben az esetben a felelősség már megállapított, a hangsúly a felelős vezető tisztségviselő által fizetendő kártérítés összegének megállapításán van.

3.2. A korlátolt felelősség áttörése

A korlátolt felelősségű társaságok létrejötte után a gyakorlatban mindig is sok problémát jelentett magának a korlátozott felelősségnek az áttörése. A korábbi szabályozásból hiányoztak azok az elemek, amelyek megteremtették volna annak a lehetőségét, hogy az a harmadik személy, aki a társasággal jóhiszeműen szerződést kötött és ebből később valamilyen oknál fogva (legyen ez szerződésszegés, vagy hibás teljesítés) kár érte, igényét a társaság vezetőjével szemben érvényesítse, ha annak magatartása felróható volt. A korlátolt felelősség többletkötelezettségeket ró mind a hitelezőkre, mind a társaság vezetőire egyaránt. Többletkockázat vállalásában áll az a probléma, amelynek megoldása a napjainkban sem tisztázódott teljes mértékben.

A Debreceni Ítéltábla a BDT.2011.2392. számú ítéletének¹⁷ indokolásában a felelősség áttörésének problémája jelenik meg: a jogi személy nevében, tevékenységi körében eljáró, a jogi személlyel vezető tisztségviselői jogviszonyban álló személyekkel szemben a jogi személy szerződő fél közvetlenül akkor sem léphet fel, ha a vezető tisztségviselő

¹⁷ www.opten.hu; (letöltés: 2013. november 12.)

magatartása valamely bűncselekmény törvényi tényállását is kimerítette. Véleményem szerint ez az indokolás a hitelezők jogait sérti annyiban, hogy kártérítésre akkor sem tarthattak igényt, hogy nyilvánvaló volt a vezető tisztségviselő károkozó magatartása, de a társaság jogi személyisége mögé bújva a hitelezőnek nem volt lehetősége jogi igényérvényesítésre a vezetővel szemben.

A történeti gyökereket szemlélve elmondható, hogy e fajta társaság kialakulásakor a felek közötti bizalmi viszony volt a meghatározó, hiszen csupán a felek közötti megállapodás volt az, amely a szabályozás alapját megadta. Később azonban nyilvánvalóvá vált, hogy ez az állapot nem tartható, így egyértelműen jogalkotói kézbe kellett tenni a szabályozást, és ezzel a középpontba az egyensúly közeli állapot megteremtése és fenntartása került. Az egyensúlyt azonban nehéz fenntartani. Több olyan helyzet alakulhat ki egy társaság működése során, amelynek hátrányos következményei lehetnek a hitelezőkre, és magára a társaságra nézve is. A legsúlyosabb következmény egy gazdálkodó szervezet működésében, ha csődhelyzetbe kerül, azaz fizetéseképtelenség fenyegeti és a rövid lejáratú kötelezettségeit sem tudja kiegyenlíteni. Ezért az államnak garantálnia kell azt a jogi szabályozást, amely biztosítja, hogy egy-egy társaság életében a fizetéseképtelenségi helyzet bekövetkezte után a hitelezők a lehető legkisebb veszteséggel tudják lezárni a megszűnő gazdálkodó szervezettel fennálló kapcsolataikat. A magyar jogszabályi rendszer hosszú ideig nem biztosította, hogy a gazdálkodó szervezetek vezetői elszámoljanak tevékenységükről, hiszen ennek hiányában is szinte mindig követelmény nélkül befejezhatték működésüket.¹⁸

3.3. A korlátozott felelősség áttörése a bírói gyakorlatban

A Fővárosi Ítéltábla Gf.40002/2012/15 számú ítéletében¹⁹ kifejtette, hogy: „A jogszabályi rendelkezés célja az volt, hogy megteremtse a gazdálkodó szervezet vezetőinek a hitelezőkkel szembeni, a magánvagyonukra is kiterjedő, mögöttes polgári jogi felelősségét arra az esetre, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látták el, és ennek következtében a társasági vagyon csökkent. A vezető tisztségviselők e felelősségi formája

¹⁸ Juhász László: A magyar fizetéseképtelenségi jog kézikönyve I. kötet 575.o.

¹⁹ http://webjogtar.complex.hu/jr/sf/start_webjogtar/defaultstart.html; (letöltés: 2013. november 12.)

rendkívüli jellegű, felelősségük alapján marasztalásukra csak abban az esetben kerülhet sor, ha a felszámolás után ki nem elégített hitelezői követelések maradnak fenn [Cstv. 63. § (3) bekezdése]. A jogalkotói szándék egyértelműen a felelősség megállapítására irányul, illetve az esetleges későbbi marasztalásra irányuló per célszerűségi, illetve jogpolitikai megfontoláson alapuló elválasztása volt, melynek eredményeként a 33/A. § (1) bekezdése szerinti perben a felelősség megállapításához szükséges tényállást kell feltárni, ehhez képest kell lefolytatni a jogalap és összecszerűség tekintetében is a szükséges bizonyítási eljárásokat, azonban a marasztalási perre csak a felszámolási eljárásnak a cég megszűnését eredményező jogerős lezárását követően kerülhet sor, vagyis akkor, amikor realizálódik a vezető felelőssége a hitelezőkkel szemben. A felelősség tehát másodlagos, kizárólag az adós vagyonából ki nem elégített olyan követelésekre vonatkozóan áll fenn, amelyek kielégíthetőek lettek volna, ha a vezető nem sérti meg a reá irányadó előírásokat. A megállapítási pert nem feltétlenül követi marasztalás iránti per, ha pedig követi, az abban érvényesített követelés nem feltétlenül azonos a megállapítási perben meghatározott vagyonvesztés összegével. A Cstv. 33/A. §-ában szabályozott eljárás tárgya kizárólag a vezető tisztségviselő felelősségének megállapítása.”

A vezető tisztségviselő személyes felelősségének megállapítása előrelépés a hitelezői érdekvédelem szempontjából, de mégis terhes a hitelezőnek, mert ismételten pert kell indítani, lényegében ugyanazon tényállás alapján és ismételten előlegeznie kell az eljárási illetéket, vállalva egy peres eljárással járó idővesztést.²⁰

²⁰ Juhász László: A vezetői felelősséggel kapcsolatos perek néhány kérdése, Gazdaság és jog, 2011/5.3-10.o.

4. A fenyegető fizetéseképtelenség megállapításának elméleti és gyakorlati problémái

4.1. A fenyegető fizetéseképtelenség általános kérdései

A Cstv.33/A. § rendelkezése arra kötelezi a vezető tisztségviselőket, hogy feladataikat a fizetéseképtelenségi helyzet bekövetkezése után a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján lássák el. Ez azt jelenti, hogy ha bizonyítható, hogy a vezetői felelősség fennáll, akkor a vezető tisztségviselő saját magánvagyonával is helytállni köteles a hitelezői igények kielégítése érdekében. A különös kárfelelősségi tényállás alapja a hitelezői érdekekkel ellentétes ügyvezetői tevékenység, mint jogellenes magatartás áll, és amely az okozott kár megtérítésére irányul, ami a társasági vagyon csökkenése. Sajátos a felelősség azon okból is, hogy a felszámolási eljárás folyamatban léte alatt a bíróság peres eljárás keretében csak megállapítja a vezető vagyoni felelősségét, de a hitelezők felé megfizetésre még nem kötelezi (még nem marasztal).

Ezzel kapcsolatban számos nehezen megoldható helyzet merül fel a jogalkalmazásban. A legnagyobb probléma, hogy a fenyegető fizetéseképtelenség fogalmát a Cstv. nem szabályozza, csak annyit mond róla, hogy fenyegető fizetéseképtelenség akkor áll fenn, ha az adós előreláthatólag nem lesz képes tartozásait kifizetni, így a bírói gyakorlatra vár a fogalom teljes kidolgozása. A legfontosabb tehát annak meghatározása, hogy egy adott helyzet mikor tekinthető olyannak, amelynek a bekövetkezése fizetéseképtelenséggel fenyeget. A külföldi szakirodalomban egy gazdálkodó szervezet fenyegető fizetéseképtelenségi helyzetben akkor van, ha hátrasorolt kötelezettségekkel csökkentett tartozásállománya 10-20 %-os mértékben meghaladja a számviteli törvény szerinti eszközértéket.²¹ A magyar szabályozásban, ezen belül sem a törvényben, sem annak indoklásában nem találunk olyan objektív körülményt, amelyhez magát a fogalmat kapcsolni lehetne. A törvény csak annyit tartalmaz, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességgel kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.

²¹ Juhász László: A vezetői felelősséggel kapcsolatos perek néhány kérdése. Gazdaság és Jog, 2011/5.3-10.o.

Ebben a szakaszban, ha jól megfigyeljük, a jogalkotó többes számot alkalmaz, amikor a követelésekről beszél, tehát nem elegendő egyetlen követelés megghiúsulása a keresetindításhoz; valamint az előre látható károkat nem elég csak valószínűsíteni a felperesnek, mivel a bizonyítási kötelezettség őt terheli, hanem azokat kétséget kizáróan kell bizonyítania. Nochtá Tibor szerint a hazai jogban létező vezetői felelősségre vonatkozó szabályok kidolgozottsága nem megfelelő, mivel a vezető tisztségviselő egzisztenciálisan a tulajdonosoktól függ, és szinte lehetetlen minden hitelezői érdeknek megfelelő tevékenységet folytatni, mert azok szükségképpen különbözőek, elvont hitelezői érdek nem létezik.

Úgy gondolom, hogy szükség lenne a fogalommal kapcsolatban változtatásokra. Alapjaiban nézve megállapítható, hogy maga a fogalom nem határozható meg pontosan, csak egy általános magyarázattal lehet illetni. Szükség lenne azonban legalább olyan feltételek megnevezésére, amelyek teljes vagy részleges teljesülése esetén, kétséget kizáróan megállapítható a vezető tisztségviselő felelőssége. Ezenkívül a problémát jelent az a tény is, hogy a fenyegető fizetéseképtelenség természetét vizsgálva megállapítható, hogy ez nem jogi, hanem gazdasági fogalom. Ez azt vonja maga után, hogy a jogalkalmazásba szükséges lenne legalább a felszámolási eljárások esetében gazdasági végzettséggel rendelkező szakemberek bevonása. Véleményem szerint ennek megvalósulása még várat magára, hiszen Európában elterjedt az a „szokás”, hogy a jog, mint szakma egy zárt világ, és más szakmából származó embereket befogadni képtelen.

Amikor a bíróság a fenyegető fizetéseképtelenség vizsgálatát végzi, nem csak a rövid lejáratú kötelezettségek vizsgálatát kellene a vizsgálódása középpontjába helyezni, hanem olyan számviteli fogalmakat is (mint például cash flow), amelyek ismerete véleményem szerint elengedhetetlen egy igazságos döntés meghozatalában. Mivel a bíróságoknak nem érdeke az igazságos döntés meghozatala, csak az, hogy statisztikailag minél több ügy elbírálásra kerüljön, így az ilyen szintű elemzés még nem végezhető el.

4.2. Fenygető fizetéseképtelenség bekövetkezésének időpontja

Hasonló megközelítést érdemel a fenygető fizetéseképtelenség bekövetkezésének időpontja. A fentiekből kiindulva azt az időpontot lehet ilyennek tekinteni, amikor egy társaság vezetője számára nyilvánvalóvá válik, hogy a rendes üzlet alapján a társaság bizonyosan nem tudja teljesíteni rövid lejáratú kötelezettségeit. Ez egy kritikus pont, amelynek meghatározása véleményem szerint nagyon nehéz minden oldalról, mivel szubjektív tényezők azok, amelyek befolyásolják a vezetőt a döntés meghozatalában, valamint a bíróságnak utólag kell értékelni egy pillanatot, amikor még esetleg remény volt a fizetéseképtelenség elkerülésére.

A Pécsi Ítéltábla BDT 2010.2282. számú döntésében²² kimondta, hogy bekövetkezik a fenygető fizetéseképtelenség, ha a termelő tevékenységet már nem folytató adós úgy nyújt kölcsönt egy vállalkozásnak, amelyben kellő befolyással rendelkezik, hogy a kölcsönadás időpontjában a vele szemben fennálló, felszámolási kérelmet is megalapozó követelések összege meghaladja a vagyonát.

A Gf. I. 30.344/2011/2. számú döntésben²³ láthatjuk, hogy a fizetéseképtelenséggel fenygető helyzet lényegében azt jelenti, amikor az adós az esedékes számláinak kielégítéséhez szükséges likvid pénzeszközök elégtelenek.

Csóke Andrea a következőképpen fogalmaz: „Ilyenkor is azonban azt kell vizsgálnia a peres bíróságnak, hogy vajon mindent megtett-e a vezető tisztségviselő azért, hogy a legfőbb szervet tájékoztassa a helyzetről; és ezzel párhuzamosan át kell tekinteni a tevékenység folytatását is: vajon nem vált e reménytelenebbé a hitelezők helyzete a fizetéseképtelenséggel fenygető helyzet felismerése után.”²⁴

²² www.opten.hu; (letöltés: 2013. november 11.)

²³ http://webjogtar.complex.hu/jr/sf/start_webjogtar/defaultstart.html; (letöltés: 2013. október 29.)

²⁴ Csóke Andrea: Complex Nagykomentár

4.3. A hitelezői követelések összegének megállapítása

A Fővárosi Ítéltábla 14. Gf.40.118/2012/10. számú ítéletében²⁵ megfogalmazta: „Ebből következik, hogy szigorú értelemben véve kizárólag a készpénzvagyon az, amely a rövidlejáratú kötelezettségek biztos és mindenképpeni fedezetét jelenti, melyhez hasonló és biztos választ adni a követelésállományra nézve, továbbá a készletvagyon tekintetében nem lehet. Felelős gondolkodás és gazdálkodás esetén ezért a forgóeszközvagyon egyes elemeinek likviditási jellemzőit is figyelembe kell venni annak értékelésekor, hogy a társaság a tartozásait esedékességgkor képes-e kiegyenlíteni.”

Hasonlóan foglalt állást a Szegedi Ítéltábla a Gf.I.30.276/2011/6. számú ítéletében²⁶, melyben kimondta, hogy a vezető tisztségviselő felelősségének megállapítása során nem annak van jelentősége, hogy a hitelezőnek milyen összegű követelése állt fenn és azt ki lehetett-e elégíteni az adós teljes vagyonából, hanem annak, hogy a vezető a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben nem az összes hitelező érdekeit szem előtt tartva járt el, és eljárása folytán az adósnál vagyonsökkenés keletkezett. Ha az adós a tartozás megfizetésére az esedékességgkor nem képes, mert nincs elegendő likvid pénzeszköze, akkor bekövetkezik a fenyegető fizetéseképtelenség, és ha ezt a vállalkozás vezetői előre látták, hogy ésszerűen előre láthatták, ettől az időponttól kezdve - a felszámolás megindításától, mint feltételtől függően - beáll a felelősségük a hitelezőkkel szemben.

Ezt a jogalkotó a törvényben két lépcsőben szabályozza, amelyek a fentiekben már kifejtésre kerültek. Azonban a jogalkalmazásban ez a szabályozás is problémákat vet fel, hiszen így a vezetői felelősség csak mögöttes, másodlagos felelősség. Úgy gondolom, hogy a Cstv. hivatkozott paragrafusának²⁷ oly módon történő módosítása lenne szükséges, amelyben nem csak a felelősség megállapítása történik, hanem a vezetőt az ítélet kötelezi a hiányzó vagyon pótlására is; vagy annak a lehetőségnek a megnyitása, hogy a bíróság az alperest biztosíték nyújtására kötelezze a bíróság. Ezzel elkerülhetőek lennének az eljárás megindítását követően azoknak a helyzetek, amelyekben a vezető tisztségviselők próbálják menteni a

²⁵ www.opten.hu; (letöltés: 2013. november 12.)

²⁶ www.opten.hu; (letöltés: 2013. november 12.)

²⁷ 1991. évi XLIX. törvény 33/A.§ (1) bekezdése

menthetőt, és a társaság vagyonát különböző jogcímenek saját maguknak vagy közeli hozzátartozóiknak kifizetik, és így a hitelezői érdekeket súlyosan sértik, vagy veszélyeztetik. Ennek alapjául az a tény szolgál, hogy a Cstv. 33/A §-ának nyilvánvalóan az a célja, hogy a külső hitelezők, az adós társasággal gazdasági kapcsolatban álló személyek érdekeit, és ezáltal a gazdasági élet biztonságát szolgálják.²⁸

4.4. A fenyegető fizetéseképtelenség az ítéletek tükrében

A Debreceni Ítéltábla Gf.30011/2010/4. számú határozatának²⁹ indokolásában a következőket állapította meg: „Az nem kétséges, hogy számviteli szempontból a társaságnak nyújtott tagi hitel és a más, harmadik személyekkel, mint hitelezőkkel szembeni tartozás ugyanúgy a céggel szembeni követelésnek minősülnek, a Cstv. 33/A. § (1) bekezdésében szabályozott magatartás szempontjából azonban másként kell megítélni a kívülálló hitelezőt és a társaság tagjait, mint tagi kölcsönöket nyújtó, és ezáltal a társaság hitelezőivé váló személyeket. A Cstv. 33/A. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésnek nem vitásan az a célja, hogy a külső hitelezők, az adós társasággal gazdasági kapcsolatban álló személyek érdekeit, ezáltal a gazdasági élet biztonságát szolgálja. A tagok által nyújtott tagi kölcsönöknek a társaság vagyonából történt visszafizetése - mivel gazdasági tevékenységből származó árbevétele 2005. évet követően már nem volt a B.P. Kft-nek - szükségképpen megghiúsította a többi (köztük a felperes) hitelezői követelésnek a teljes körű kielégítését, amit az is jelez, hogy a felszámolási eljárásban öt hitelező jelentkezett be.”

További sajátosság, hogy maga a fizetéseképtelenség meghatározása Magyarországon nem közgazdasági, hanem pénzügyi szemléletű. Ez annyit jelentett a régi szabályozásban, hogy a társaság méretétől és befolyásától függetlenül akár egyetlen egy Forint tartozás miatt is el lehetett rendelni a társaság felszámolását, ha annak szerződésben meghatározott feltételei fennállnak. Véleményem szerint ez abszurd volt, mivel összefüggés van a vállalkozások működése és a szerződésszerű teljesítés között. A vállalkozás lehet, hogy önhibáján kívül esik olyan helyzetbe, amikor nem tud határidőben fizetni, azonban az adós társaság mindent

²⁸ Dzsula Marianna: A vezető tisztségviselő felelősségével kapcsolatos jogalkalmazási problémák, Céghírnök, 2013/1., 8.o.

²⁹ <http://birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara/> (letöltés: 2013. október 29.)

megtesz annak érdekében, hogy tartozásait ki tudja egyenlíteni. Ehhez a hitelező nem járul hozzá és az adós felszámolását kezdeményezi. Ebben az esetben nagyon nehéz annak megállapítása, hogy a vezető tisztségviselő melyik időponttól láthatta „ésszerűen” előre, hogy a társaság kötelezettségeit nem tudja teljesíteni.

Ezeknek az indokoknak megfelelően a 2011. évi Módtv. által bevezetett új szabály, hogy nem kezdeményezhető az adós felszámolása olyan hitelezői követelés miatt, amelyet a csődeljárásban a hitelező határidőn belül nem jelentett be. Szerződéses követelésen, jogerős bírósági határozaton, valamint fizetési meghagyáson alapuló követelés esetében akkor nyújtható be az adós felszámolása iránti kérelem, ha a követelés összege) kamatok és járulékok nélkül számítva) meghaladja a 200 000 Ft-ot. (2012. március 1. után indult felszámolási eljárásokban).³⁰ A jogalkotó e változtatása sokkal életszerűbb, hiszen ez az értékhatár már olyannak minősül, amely egy társaság működésében jelentős összeg, és amelynek kiesése a társaságot a gazdasági versenyben a versenytársakkal szemben hátránnyal sújtaná.

A Szegedi Ítéltábla Gf.30344/2011/2 számú ítéletének³¹ indokolása a következőket tartalmazza: „Az ítéltábla kiemeli, hogy a Cstv. 33/A. § (1) bekezdése szerinti vagyonsökkenés nem azonos a Cstv. 27. § (2) bekezdésében szabályozott fizetéseképtelenséggel, de a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzettel sem. A Cstv. pénzforgalmi szemléletű fizetéseképtelenségi fogalma alapvetően a jogerős ítélet, csődegyezség vagy számla alapján esedékes követelés kielégítésének hiányához rendeli a fizetéseképtelenség megállapítását, míg a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet lényegében az adós esedékes számláinak kielégítéséhez szükséges likvid pénzeszközök elégtelenségét jelenti. Az adós vagyonának csökkenése a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően helyesen az aktív vagyon csökkenését jelenti, ha az értékesítés nyomán az adós aktív és passzív vagyona azonos mértékben változik.”

³⁰ Dr. Juhász László: Csődjog, Novotni Kiadó, 2012, 129. o.

³¹ http://webjogtar.complex.hu/jr/sf/start_webjogtar/defaultstart.html;)letöltés: 2013. október.29.)

A fentiekben kifejtettek szerint, a vezetői magatartások köre nagyon széles. A jogalkalmazás során annak meghatározása azonban nehéz, hogy mi minősül ügyvezetői feladatnak, amelynek megszegése, elmulasztása kiváltja a vezetői felelősséget. „Az egyes gazdasági döntések előkészítése és végrehajtása igen bonyolult, kívülről nehezen áttekinthető folyamat, időben-térben összetett, komplex döntésekről van szó. Nem nagyon lehet egy-egy döntést a döntéssorozat egészéből kiragadni, ez csak önkényesen lehetséges.”³² Egyszerűbb lenne, ha a törvényben megtalálható lenne egy kikötés arra vonatkozóan, hogy mi minősül jogellenes cselekménynek, ezen belül is fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben elő kéne írni a felszámolási kérelem benyújtásának a kötelezettségét. Ez a kikötés azért is lenne hatékony, mert ha törvényi kötelezettség lenne a kérelem benyújtása, és annak az lenne a szankciója, hogy az elmulasztás mögöttes vagyoni felelősséget vonna maga után, akkor a vezető tisztségviselő valószínűleg nem kockáztatná meg saját magánvagyonának a csökkentését. A törvényben szerepel az a rendelkezés, hogy ha az adós gazdasági szervezet elmulasztja az éves beszámolójának elkészítését vagy letétbe helyezését, akkor a hitelezői érdekek valószínűleg sérülni fognak. Itt jegyezném meg, hogy véleményem szerint helyes, hogy a beszámoló készítés mulasztása esetében a törvény a hitelezői érdekek sérelmének a vélelmét állítja fel a felróhatóság vizsgálata nélkül, de ez egy megdönthető vélelem, hiszen a bizonyításhoz egy másik konjunktív feltétel is szükséges, még hozzá a vagyon csökkenése, amit irathiany esetén nem lehet bizonyítani, tehát ebben a helyzetben a felelősség nem állapítható meg, a vezető marasztalására ritkán kerülhet sor. Joggal merülhet fel a kérdés, a felperesnek a vélelem beállta után ugyanúgy eleget kell tennie a bizonyítási kötelezettségének?

³² Sárközy Tamás: Jogi felelősség a gazdaságban, Gazdaság és Jog, 2008/7-8.

III. FEJEZET

A vezető tisztségviselő felelőssége

1. Felelősség mértékének a megállapítása

Annak meghatározása sem egyértelmű, hogy a vezető tisztségviselőnek a felelőssége milyen mértékben áll fenn: a vezető csak azért az összegért felel, amellyel a hitelezőket károsította, vagy esetleg az összes ki nem egyenlített tartozásért? Álláspontom szerint tisztességtelen lenne, ha a vezetőknek az összes tartozásért helyt kéne állnia, mivel a kár és fizetéseképtelenség között ok-okozati összefüggésnek kell fennállnia. Ezek a „jogellenes” magatartások lehetnek kisebb ügyletkötések, vagy egyéb tevékenységek, amik a társaság érdekével nem feltétlenül ellentétesek, azonban a fizetéseképtelenség bekövetkeztét követően a hitelezői érdekeket sértik, és véleményem szerint a felelősség szempontjából ennek van relevanciája. Hasonlóképpen fogalmaz Kisfaludi András is: „A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetre előírt kötelezettség megszegése tehát nem teremt korlátlan felelősséget abban az értelemben, hogy innentől fogva gazdasági társaság minden kötelezettségéért helyt kellene állni. Csak olyan mértékig indokolt a vezető tisztségviselő felelősségre vonása, amilyen mértékben jogszerű magatartása esetén a hitelezők a társasági vagyontól kielégítést kaphattak volna.”³³ Meg kell jegyezni, hogy minden beruházás esetében akkor és csak akkor van esély a megtérülésre, ha a beruházás befejeződik, amelyet csak és kizárólag az árbevételből eredő cash flow tudja garantálni, valamint, hogy a tárgyi eszközök értékesítése, abból eredően, hogy illikvid eszközök, nem nyújtanak biztosítékot a hitelezői igények kielégítésére. Ennek értelmében a gazdálkodó szervezet vezetése csak akkor jár el a hitelezők érdekében, ha megpróbálja a beruházást befejezni.

A fentiekre tekintettel elmondható, hogy mindazokban az esetekben, amikor az adós vezetői felméri, hogy jelentősen eladósodtak, az adósságuk összege meghaladja a társaság vagyonát, és a csődhelyzet bekövetkezése reális veszélyt jelent, akkor a fenyegető fizetéseképtelenség fogalmi elemei megvalósulnak. Láthatjuk, hogy a fenyegető fizetéseképtelenségnek, mint fogalomnak nincsen kiforrott kritérium-rendszere, nem

³³ Kisfaludi András-Szabó Marianna: A gazdasági társaságok nagy kézikönyve, KJK Kiadó, 2008.

egyértelmű a cégvezetésnek felrótt magatartások köre, a magatartások tartalmi elemei, valamint tisztázatlan a bizonyításra szolgáló tények köre. Ezekből kiindulva arra lehet következtetni, hogy a jogalkotás és a jogalkalmazás között óriási szakadék tátong, amelynek közelítése a mai napig várat magára. A törvényben foglaltakat alkalmazva a gyakorlatban előfordulhat, hogy ezen indokok alapján egy jóhiszemű vezető tisztségviselő egy rosszakaró hitelező által bármikor, akár évekre is eljárás alá vonható azzal, hogy a hitelező a legális jogérvényesítés álarca mögé bújt.

2. A vezetői felelősség a 2013. évi V. törvényben

A vezető tisztségviselők felelősségét az új Ptk. is szabályozza.³⁴ A szabályozás úgy alakul, hogy ha a gazdasági társaság jogutód nélkül szűnik meg, a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek a társaság vezető tisztségviselőivel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, ha a vezető tisztségviselő a társaság fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe. Harmadik személyekkel szembeni felelősség csak felszámolás esetén merülhet fel, amennyiben kielégítetlen hitelezői igények maradnak fenn. Ebben az esetben a hitelezők deliktuális felelősség szabályai szerint érvényesíthetnek kárigényt a vezető tisztségviselőkkel szemben, amennyiben bizonyítják, hogy a vezető tisztségviselő a társaság fizetéseképtelenségével helyzet beállta után a hitelezői érdekeket felróhatóan nem vette figyelembe. Ez a szabály a hatályos Gt. 30. §. (3) és a Cstv. 33/A §-a bekezdésével szemben sokkal egyértelműbb, ugyanakkor a felróhatóságot a hitelezőknek kell bizonyítaniuk, tehát nem az ún. exculpációs rendszer érvényesül.³⁵ Véleményem szerint, ahhoz, hogy a gyakorlatban egy jól működő csődtörvény szülessen, szükséges a vezetői kárfelelősség beemelése az új Ptk. -ba³⁶, és így elkerülhetőek lennének, a hibás jogalapra indított eljárások.

³⁴ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

³⁵ Sárközy Szabolcs: A harmadik Gt.-től a Ptk.-ba foglalt Társasági jogig, Gazdaság és Jog, 2012/11., 8-13.o.

³⁶ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

Az új Ptk.³⁷ alapvetően új alapokra helyezte a régi szabályozás kártérítésre vonatkozó részeit, és bevezette a szerződésszegéssel okozott önálló kárfelelősséget, és azt alkalmazza, ha a vezető tisztségviselő ügyvezetési feladatainak ellátása során, vagy azzal szorosan összefüggésben kárt okoz. A bírói gyakorlatnak kell kialakítani azokat az elveket, amelyek során egy-egy vezető tisztségviselő felelőssége megállapítható, avagy éppen mentesítésre kerül sor.³⁸ Az új Ptk.³⁹ tartalmaz egy olyan rendelkezést, amely egyúttal a felelősség áttörését jelenti, másrészt megteremti az alkalmazottért való felelősséget is. Nochta Tibor úgy fogalmaz, hogy „az új Ptk. LXIX. fejezetében⁴⁰ „Felelősség más személy által okozott kárét” szabályozás körében a deliktuális felelősséget egyetemlegesen állapítja meg a jogi személlyel, azaz, ha a jogi személy vezető tisztségviselője e jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel.⁴¹

Az új Ptk. - hoz,⁴² készült miniszteri javaslatban az szerepel, hogy a javaslat nem kíván prioritásokat megfogalmazni, és nem rendelkezik arról, hogy ilyen helyzetben a vezető tisztségviselők ezeket az érdekeket kellő súllyal vegyék figyelembe tevékenységük során, amely nagymértékben tér el a hatályos szabályozástól, mivel az csak azt tartalmazza, hogy csődveszély esetén a vezető tisztségviselőknek a hitelezői érdekek elsődlegessége alapján kell eljárniuk.⁴³

³⁷ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

³⁸ HVG-ORAC: Jogkódex, Polgári jog I-III. – Kommentár a gyakorlat számára

³⁹ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

⁴⁰ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

⁴¹ Nochta Tibor: A vezető tisztségviselők magánjogi felelősségének mércéjéről és irányairól az új Ptk. alapján, *Gazdaság és Jog*, 2013/6, 5.o.

⁴² 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

⁴³ HVG-ORAC: Jogkódex, Polgári jog I-III. – Kommentár a gyakorlat számára

3. A vezető tisztségviselői felelősség megállapításának gyakorlati problémái a Cstv. 33/A §. alapján

A csődtörvény hatályos 33/A § alapján helytállási kötelezettség megállapítására indított perekben számos problematikus helyzet merül fel. A legfontosabb a fenyegető fizetéseképtelenség bekövetkezte időpontjának a megállapítása, amelyet már az előbbieken kifejtettem, de okot adhat a nehézségekre a tagi kölcsön, a vagyoni biztosíték, pertárgy értékének meghatározása, valamint az éves beszámoló közzétételének elmulasztásának megállapítása körében felmerülő kérdések esetleges felmerülése. Dolgozatomban leginkább a bírói gyakorlatban, az ország különböző területein hozott döntésekben szeretném bemutatni azokat a nehézségeket, amelyekkel a jogalkalmazás a mai napig küszködik. Egyetértek azzal a gondolattal, hogy a szabályozás, jelenlegi formájában, annak céljával ellentétes, a jogbiztonságot csökkentő hatást fejt ki, így a koncepció sürgős újragondolására van szükség.⁴⁴

3.1. Tagi kölcsön visszafizetési elsődlegességének jogellenessége

Nem csak az indokolatlan kockázatvállalás az, amely megállapíthatja a felelősség fennállását, hanem az is, ha valamely vezető tisztségviselő tagi kölcsön visszafizetése címén hamarabb teljesít kifizetést magának, mintha elsődlegesen a hitelezői követeléseket venné figyelembe.

A Szegedi Ítéltábla Gf. I.30.509/2012/3. számú ítéletében⁴⁵ megállapította, hogy a Gf.I.30/276/2011/6. számú közbenső ítélete alapján a fizetéseképtelenségi helyzet már a jogutód cég megalakulásakor fennállt, mivel a cég tartozásai jelentősen meghaladták likvid vagyonát, valamint az alperes által nyújtott tagi kölcsön más hitelezői követelést megelőző, „soron kívüli” visszafizetése ugyanakkor lejátság esetén sem indokolt. Az indokolásban a következő álláspont figyelhető meg: „A vagyonsökkenés vizsgálatakor figyelemmel kellett lenni arra, hogy az alperes ügyvezetői feladatai ellátása során tett intézkedései milyen összefüggésben álltak az egyes vagyonelemek csökkenésével. A Cstv. 33/A § (1) bekezdése

⁴⁴ Bencze Bálint: A hitelezői érdeksérelem megállapíthatósága az ügyvezetői tevékenység kapcsán, Gazdaság és Jog 2012/6, 14.o.

⁴⁵ http://webjogtar.complex.hu/jr/sf/start_webjogtar/defaultstart.html (letöltés: 2013. október 29.)

értelmében az alperesnek a hitelezői érdekek elsődlegességének szem előtt tartása mellett kellett cselekednie a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően. A hitelezői érdek ebben a vonatkozásban valamennyi olyan személy érdekét jelenti, akikkel szemben az adós számviteli mérlegének forrás oldala szerint kötelezettségei vannak. A vezető Cstv. 33/A § szerinti felelősségének megállapítása során nem annak van jelentősége, hogy valamely hitelezőt milyen összegű kár ért, vagy az adós vagyonából ki lehetett e elégíteni az igényét, hanem annak, hogy a vezető nem a hitelezői érdekeknek megfelelő eljárása valamennyi hitelező követelését értékelve milyen vagyonsökkenést eredményezett az adós vagyonában.”

Egyetértek a Szegedi Ítélőtábla indokolásában szereplő megállapításokkal, valamint azzal az állásponttal is, hogy nem egy hitelező érdekeit kell szem előtt tartani és annak okozott kárt megtéríteni, hanem az összes érdek milyen kapcsolatban van a társaság vagyonában beállott csökkenéssel. Emellett szól, hogy a Szegedi Ítélőtábla korábban hozott, Pf.I.20.498/2010/5. számú határozatát⁴⁶ a Kúria hatályban tartotta, melyben ugyanerre a következtetésre jutottak a vagyonsökkenést illetően. Meg kell jegyezni, hogy a felszámolási eljárásban a vagyonsökkenést nem, mint számviteli fogalom kell értelmezni, hanem mint a bejelentkezett hitelezői igények kielégítési alapját megtestesítő jogosultságok és kötelezettségek összességét. Azonban sokszor megállapításra került már, hogy a hitelezőknek nincs közös érdeke, hiszen minden egyes hitelezőnek – a többi hitelező érdekétől határozottan eltérő – önálló érdeke létezik, mégpedig az, hogy a gazdasági társaság az ő követelését elégítse ki teljes mértékben.⁴⁷ Megállapítható, hogy mivel nincsen olyan közös érdek, amivel a vezető tisztségviselő azonosulni tudna, így nem is képes ahhoz még igazodni sem. Ez a helyzet több esetben is felmerül, és megoldása a bírói gyakorlatban a mai napig problémát jelent.

A tagi kölcsönök visszafizetése esetében elmondható, hogy egységes joggyakorlatról van szó, hiszen a tagi kölcsön címén való visszafizetés a hitelezői érdekek sérelmét vonja maga után, amelyek alapján a vezető tisztségviselő felelőssége a Cstv. 33/A § alapján megállapítható. Egyetértek ezzel az állásponttal, hiszen ez a vezetői magatartás nyilvánvalóan ellentétes a jogalkotó céljával.

⁴⁶ <http://www.birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>; (letöltés: 2013. október 30.)

⁴⁷ Dzsula Mariann: A vezető tisztségviselő felelősségével kapcsolatos jogalkalmazási problémák II., Céghírnök, 2013/1, 10.o.

3.2. A vagyoni biztosíték

Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a Cstv. 33/A. §-ának a 2009. évi módosítása bevezette a vagyoni biztosíték alkalmazását, mely a 2009. évi módosítást követően az (1) bekezdésben, 2012. március 1-től a (2) bekezdésben szerepel. E szerint a felperes vagyoni biztosítékot kérhet a keresetben "a hitelezők követelésének kielégítése céljából". A bevezetés után indokolt volt egy közös álláspont kialakítása abban a kérdésben, hogy elegendő-e valószínűsíteni a Cstv. 33/A § (1) bekezdése szerinti feltételeket, vagy bizonyítani is kell az alperes felelősségét a vagyoni biztosíték nyújtására kötelezéshez és meg kell-e határozni a vagyoni biztosíték mértékét? Az 1/2013. PJE határozat rendelkezik arról, hogy egyértelműen megállapítható, hogy a Cstv. 33/A. §-ára alapított megállapítási perekben - függetlenül attól, hogy azok mikor indultak - a vezető tisztségviselő jogellenes magatartása következtében a gazdálkodó szervezetnél bekövetkezett vagyon csökkenésének mértékét a bíróságnak ítéletében meg kell állapítania, és ehhez igazodik a vagyoni biztosíték mértéke is.

Van olyan álláspont ezzel kapcsolatban, amely szerint a Cstv. 33/A § (1) bekezdése szerinti megállapítási pert indító keresetben kért biztosítékadási kötelezés nem különülhet el a megállapítási kereseti kérelemben való érdemi döntéstől, mivel eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában csak az kötelezhető biztosíték nyújtására, akinek a Cstv. 33/A § (1) bekezdése szerinti felelősségét, mulasztását a perben a felszámoló bizonyítani tudja, és aki nem tudta magát a felelősség alól eredményesen kimenteni. Ennek alapján döntött a Debreceni Ítéltábla a Gf. III.30.846/2011/4. számú határozatában⁴⁸.

Ezzel ellentétben az a vélemény, amely szerint a biztosítéokra vonatkozó általános elvárások alapján azt kell a bíróságnak vizsgálnia, hogy a követelés kielégítése a későbbiekben veszélyeztetve van.⁴⁹

Úgy gondolom, hogy ahhoz, hogy egy biztos gazdasági terület elérhető legyen, ahhoz a jogalkotónak a vagyoni biztosíték nyújtását kötelezővé kéne tenni, hiszen így annak a lehetősége sem állna fenn, hogy esetleg bekövetkezhet, hogy a marasztalási per jogerőre emelkedéséig a vezető tisztségviselő minden vagyona elfogy, és a hitelezői érdekek kielégítetlenek maradnak.

⁴⁸ http://webjogtar.complex.hu/jr/sf/start_webjogtar/defaultstart.html (letöltés: 2013. november 5.)

⁴⁹ Juhász László: A vezetői felelősséggel kapcsolatos perek néhány kérdése, Gazdaság és Jog, 2011/5, 8.o.

3.3. Éves beszámoló közzétételének elmulasztása

Megegyezik a bíróságok gyakorlata abban a kérdésben, hogy ha a vezető tisztségviselő elmulasztja a társaság éves beszámolójának letétbe helyezését és közzétételét, akkor a hitelezői érdekek sérelmét vélelmezni kell. Ez abból a szempontból fontos, hogy ezek az adatok közérdekű adatoknak minősülnek, azaz céljuk, hogy a nyilvánosság számára hozzáférhetőek legyenek, valamint garantálják az adott gazdasági társaság törvénynek megfelelő működését. Abból a szempontból is jelentőséggel bír ez a kötelezettség, hogy a társaság hitelezői teljes bizonyossággal meggyőződhesse, hogy pénzüket egy legalisan működő, profit elérése törekvő társaságba fektetik be, valamint, hogy ez a befektetés számukra is hasznos lesz. Két módon merülhet fel éves beszámoló közzétételével kapcsolatosan probléma a bírósági eljárásban. Egyszerűbb helyzetről akkor beszélhetünk, hogy ha a vezető tisztségviselő a felszámolás kezdő időpontját megelőzően nem tett eleget az adós éves beszámoló letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének, vagy nem teljesítette a Cstv. szerinti beszámoló készítési, vagyon- és iratátadási, továbbá tájékoztatási kötelezettségét, mert ezekben az esetekben a hitelezői érdekek vélelmét a Cstv. 33/A § - a alapján vélelmezni kell.

„A gazdálkodás kontrollja, az áttekinthetőség érdekében elengedhetetlen lett volna a cég éves beszámolójának, mérlegkimutatásának elkészítése, illetve letétbe helyezése a cégbíróságon, melyről ugyancsak az alperesnek kellett volna gondoskodnia. A Gt. 143. §-ban foglalt kötelezettsége folytán az alperesi ügyvezető haladéktalanul köteles lett volna összehívni a társaság taggyűlését, amikor tudomására jutott, hogy a saját tőkéje a törzstőke felére csökkent vagy a társaságot fizetéseképtelenség fenyegette, illetve vagyona tartozásait nem fedezte. Az alperes e kötelezettségeinek nem tett eleget, a fizetéseképtelen helyzet elhárítása érdekében lépéseket nem tett.” A Szegedi Ítéltábla Pf.20498/2010/5 számú ítéletének⁵⁰ indoklásában olvasható ez az álláspont, és ennek következménye volt az az ítélet. miszerint az Ítéltábla megállapította, hogy a vezető tisztségviselők a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte után feladataikat nem a hitelezői érdekek elsődlegessége alapján látták el. Ebben az esetben az okozati összefüggés a vezető tisztségviselő magatartása és a hitelezői érdek sérelme között a törvényi vélelemmel megállapítható. A vélelem fennállása alapján döntött a Kúria Gfv.30361/2010/3 számú

⁵⁰ <http://www.birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>; (letöltés: 2013. november 11.)

határozatában⁵¹ is, amelyben megállapította, hogy a vezető tisztségviselők nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján jártak el, amikor a felszámolás kezdő időpontját megelőzően nem tettek eleget az éves beszámoló letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének.

Nehezebb helyzetben vannak az eljáró bíróságok akkor, amikor ez a nyilvánvaló összefüggés nem állapítható meg. Problémát azok az ügyek okoznak elsősorban, ahol annak az előzetes kérdésnek az eldöntése szükséges, hogy melyik az az időpont, amelytől a vélelem fennáll, az az, vélelmezni lehet-e a hitelezői érdekek sérelmét, hogy ha a felszámolás kezdő időpontja megelőzi az éves beszámoló letétbe helyezésének és közzétételének a határidejét. A BH.222/2013. számú határozatban⁵² a Kúriának elsősorban abban a kérdésben kellett állást foglalnia, elmulasztotta-e az alperes az éves beszámoló letétbe helyezését, és közzétételét, mert ebben az esetben a hitelezői érdekek sérelmét vélelmezni kell. Az indokolásból kiderül, hogy „az ügy sajátosságát az adja, hogy a felszámolás kezdő időpontjában még nem következett be a számviteli tv. 153. § (1) bekezdése szerinti 150 napos határidő elmulasztása. Az adós társaság vezetője az előző évi mérlegek letétbe helyezési kötelezettségének eleget tett, ezért nem vélelmezhető, hogy az adós gazdasági eseményeiről, a mérleg elkészítésének és letétbe helyezésének, közzétételének elmulasztásával, a hitelezők tájékoztatását akarta meghiúsítani.” Erre tekintettel a Kúria kimondta, hogy nem állapítható meg az éves beszámoló letétbe helyezésével kapcsolatos mulasztás, ha a gazdálkodó szervezet felszámolásának kezdő időpontja megelőzi a letétbe helyezési kötelezettség teljesítésére a számviteli törvényben előírt határidőt.

⁵¹ <http://www.birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>; (letöltés: 2013. november 11.)

⁵² www.opten.hu; (letöltés: 2013. november 11.)

3.4. Pertárgy értékének meghatározása

A hazai joggyakorlatban, azon belül is a felszámolási eljárásokban eltérő ítéletek születtek a pertárgy értékének meghatározásával kapcsolatban. Ebben a kérdésben leginkább annak eldöntése okozott problémát, hogy a pertárgy értéke meghatározható-e számszerűen, vagy sem. Az eltérő joggyakorlat miatt a Kúria Polgári Kollégiumának Kollégiumvezetője jogegységi eljárás lefolytatását kezdeményezte abban a kérdésben, hogy a Cstv. 33/A § - ának (1) bekezdése alapján indított per tárgyának értéke a Pp. 24. § - a alapján meghatározható-e, és ennek alapján az illeték megállapítása az Illetéktörvény 39. § (1)-(2) bekezdése, vagy a 39. § (3) bekezdése alapján kell e megállapítani.

Ebben a kérdésben két álláspont alakult ki. Az egyik esetben a Cstv. 33/A. § (1) bekezdése alapján indított perben a pertárgy értéke meghatározható a Pp. 24. §-a alapján, mert a társasági vagyon mértékének a csökkenését a megállapítási keresetben fel kell tüntetni. A pertárgy értéke - és ebből következően a lerovandó illeték összege is - ehhez igazodik.

Pécsi Ítélőtábla Gf.II.30.266/2009/7. számú ítéletében⁵³ arra való bizonyítás található, hogy az I. és II. r. alperesek az adós vezetőiként a cég fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetének bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látták el, és ez által a társasági vagyon 24.500.000,- Ft mértékben csökkent. Kötelezte az alpereseket, hogy fizessenek meg a felperes részére 1.120.000,- Ft perköltséget, valamint az államnak 900.000,- Ft le nem rótt elsőfokú eljárási illetéket. A másodfokú bíróság eljárása során megállapította, hogy az első fokon eljáró bíróság helyesen állapította meg a követelés mértékének az összegét, a pertárgy értékét, valamint az illeték összegét is.

Hasonló joggyakorlat fedezhető fel a Szegedi Ítélőtábla, valamint a Fővárosi Ítélőtábla ítéletében (10.Gf.40.249/2010/2)⁵⁴ is. A Szegedi Ítélőtábla Pf.I.20.498/2010/5 számú határozatában⁵⁵ megállapította, hogy a felperesek keresetüket a Gt. 30- § - ára és a Cstv. 33/A § - ára alapították, a Gt. 50- § - a nem került a jogalapok közé (amelyben az egyes felperesek

⁵³ <http://www.birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>; (letöltés: 2013. november 11.)

⁵⁴ http://webjogtar.complex.hu/jr/sf/start_webjogtar/defaultstart.html; (letöltés: 2013. november 5.)

⁵⁵ <http://www.birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>; (letöltés: 2013. november 11.)

külön-külön kérhették volna káruk megtérítését), így a vagyonsökkenés mértékét úgy állapította meg, hogy az adós tulajdonosainak befizetéseit megvizsgálva meghatározta, hogy 15 tulajdonosból 14 túlfizetésben volt, még 1 tulajdonos pedig fizetési hátralékkal rendelkezett, és ennek a két összegnek a különbségét határozta meg a per tárgyának értékeként.

A másik álláspont szerint a Cstv. 33/A. §-ának (1) bekezdése alapján indított perekben a per tárgyának értéke a Pp. 24. §-a alapján nem határozható meg, ezért az illetékfizetési kötelezettség alapját az Itv. 39. §-ának (3) bekezdése szerint kell megállapítani. A Cstv. 33/A. §-ának (1) bekezdése alapján előterjesztett kereset ugyanis nem összecszerű marasztalásra irányul, annak ellenére, hogy a vezető tisztségviselő magatartása következtében a gazdasági társaságnál beállt vagyonsökkenés mértékét meg kell határozni. A bíróság az ilyen kereset alapján indult perben a későbbi esetleges marasztalást jogalapjában és legmagasabb összegében eldöntő előkérdésről határoz. A Cstv. rendelkezései értelmében ugyanis külön perben történik a felelősség megállapítása és a felelős marasztalása. A hitelező csak a felszámolási eljárás jogerős befejezését követően indíthat marasztalás iránti pert, ezért az eljárási költségek ilyen módon történő megtöbbszörözése a felekre nézve is rendkívül méltánytalan, az sem a Pp. 24. §-ából, sem az Itv. rendelkezéseiből nem vezethető le.

A Debreceni Ítéltábla Gf. III. 30.011/2010/4. számú határozatában⁵⁶ megváltoztatta az első fokú bíróság határozatát annyiban, hogy megállapította, hogy a perköltség összegének a megállapításánál nem járt el helyesen az elsőfokú bíróság. A bírói gyakorlat szerint a Cstv. 33/A. § (1) bekezdésén alapuló kereseti kérelem alapján megállapítási kereset, nem összecszerű marasztalásra irányul, még ha a vezető tisztségviselő magatartása következtében a felperesnél beállt vagyonsökkenést szükségképpen összecszerűsíti is. Az elsőfokú eljárás illetékvonzata ezért az illetékekről szóló többször módosított 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 39. § (3) bekezdés b.) pontja, és a 42. § (1) bekezdés a.) pontja szerint alakul.

A feltett kérdések alapos vizsgálata alapján a jogegységi tanács arra a jogi következtetésre jutott, hogy a megállapítási keresetben megjelölt vagyonsökkenést nem lehet a Pp. 24. §-ának (1) bekezdése alapján a keresettel érvényesített követelés értékének tekinteni. A megállapítási perben a pertárgy értéke nem határozható meg, ezért az illetéket az Itv. 39. §-ának (3) bekezdése szerint kell kiszámítani és megfizetni.

⁵⁶ <http://www.birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>; (letöltés: 2013. november 5.)

3.5. A megállapítási perek jogalapjának problémái

A vezetői felelősség megállapításakor annak eldöntése, hogy a Gt. 30. § - a alapján, vagy a Cstv 33/A § - a alapján indítják meg az eljárást, nagy nehézséget okoz, szinte a legnagyobb probléma. A Gt. hivatkozott paragrafusa kimondja, hogy a vezető tisztségviselők a gazdasági társaság ügyvezetését az ilyen személyektől általában elvárható gondossággal – és ha a törvény kivételt nem tesz – a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek ellátni. A vezető tisztségviselők a polgári jog általános szabályai szerint felelnek a gazdasági társasággal szemben a jogszabályok, a társasági szerződés, illetve a gazdasági társaság legfőbb szerve által hozott határozatok, illetve ügyvezetési kötelezettségei felróható megszegése esetén. Ennek a törvényi szakasznak a (3) bekezdése egy kivételt képez, mivel előírja, hogy a gazdasági társaság a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően már nem a társaság, hanem a hitelezői érdekek elsődlegessége alapján köteles ellátni, és ha felróhatóan megszegi ezt a kötelezettségét, akkor külön törvény szabályozása szerint felelősségre vonható. Csőke Andrea a Complex Cstv. Nagykommentárban hívta fel a figyelmet arra a Kúriai döntésre, amely alapján lehetőség nyílik a vezetők marasztalására a Ptk. 339. § alapján. Ez az ítélet a Gfv.X.30.097/2011/4,⁵⁷ amelynek indoklása a következőket tartalmazza: „A felperes a Ptk. 339. § - ára utalt a Cstv. 34. § (2) bekezdésén keresztül, azaz, az alperesek azzal okoztak kárt az adósnak, hogy a Cstv. tilalmi rendelkezése ellenére – a felszámolás kezdő időpontjától a gazdálkodó szervezet vagyonával kapcsolatos jognyilatkozatokat csak a felszámoló tehet – az adós részére beérkező bevételekről rendelkeztek, azok terhére kifizetéseket teljesítettek.”

A Cstv. 33/A § alapján a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte után tett felróható magatartások szankcionálásáról van szó. Az nem kétséges, hogy ennek a két törvényi szakasznak az egymás mellett való alkalmazása kizárható, mivel a felelősség fennállásának iránya eltér, és a szabályozás nem tisztázza a két felelősségtípus viszonyát.

Nem egységes annak a jogi problémának a megítélése, hogy ha a Gt. 30. § (2) bekezdésének, valamint a Cstv. 33/A § (1) bekezdésének a feltételei is fennállnak, elsődlegesen milyen jogcímen érvényesíthet igényt a felperes. Az sem mindegy, hogy a marasztalás melyik jogcím alapján történik, ugyanis ha a Gt. szabályai szerint történik, akkor

⁵⁷ <http://www.birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>, (letöltés: 2013. november 12.)

a felszámoló a hitelezői igényeket a Cstv. 57. §-a alapján köteles kielégíteni, tehát nem a hitelezői érdekek összessége áll a középpontban, hanem a vagyonfelosztási javaslatban a felszámoló a besorolási sorrendre tekintettel javasolja elosztani a fennmaradó vagyont. Azonban ha a Cstv. szabályai szerint születik ítélet, a hitelezői érdekek összessége a kiindulási pont, és az a cél áll a középpontban, hogy a vezető tisztségviselő milyen mértékben csökkentette a társaság vagyonát, és ezzel hogyan sértette meg a hitelező érdekeket, azaz a hitelezői érdekek arányos kielégítéséről rendelkezik. Feltehetően ezeknek a különbségeknek az eredménye az, hogy a bírói gyakorlatban eltérő tartalmú határozatok találhatunk.

A Pécsi Ítéltábla Gf. IV. 30.338/2011/3. számú ítéletében⁵⁸ szerepel, hogy a felperes kifejtette, hogy az alperes a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése után a vagyoni eszközök értékesítése során nem a hitelezői érdekek elsődlegessége alapján látta el tevékenységét, s az adós vagyonába tartozó láncfűrész, bozótvágó áron alul történő értékesítésével 72.500,- forint vagyonsökkenést okozott, a hitelezői igények kielégítését részben megghiúsította. Ugyanakkor az első fokú bíróság azt állapította meg, hogy felperes többlet üzemanyag felhasználásra alapított keresete sem teljesíthető, mert az alperes részéről többlet üzemanyag elszámolása nem történt, a felperes által csatolt magánszakértői vélemény erre vonatkozó következtetéseit az adóhatóságnak az adós teljes tevékenységét érintő vizsgálata cáfolja, a felperes pedig egyéb bizonyítási indítványt nem terjesztett elő. A felperes fellebbezést nyújtott be, és kérte, hogy az ítéletet változtassák meg, és a Cstv 33/A §-a alapján állapítsák meg az alperes felelősségét. Az Ítéltábla indokolásában így fogalmazott: „A Gt. 30. § (3) bekezdéséhez fűzött törvényi indoklás is kiemeli, hogy e két szakasz két lényeges új előírást tartalmaz. Kimondja, hogy a társaság fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet bekövetkezése esetén a vezető tisztségviselők már nem a társaság (Gt. 30. § (2) bekezdés), hanem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek ügyvezetési feladataikat ellátni, és lehetővé teszi, hogy külön törvény e kötelezettség felróható megszegése esetén előírja a vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni helytállási kötelezettségét. Továbbfejleszti a vezető tisztségviselőre irányadó felelősségi szabályokat, és az úgynevezett wrongfull trading (jogtalan kereskedelem, indokolatlan kockázatvállalás) intézményét honosítja meg, annak érdekében, hogy a társaság ügyvezetését csőd közeli helyzetben visszatartsa a hitelezői érdekeket sértő, indokolatlan mértékű kockázatvállalástól. A Cstv.

⁵⁸ <http://www.birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>; (letöltés: 2013. november 5.)

33/A. §-a a fentiekből kitűnően nem a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezéséért való felelősség szabálya, a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet kialakulásáért ugyanis az ügyvezetőnek a társaság hitelezőivel szemben nincs helytállási kötelezettsége. A fizetéseképtelenség előidézéséért, a fizetéseképtelenség bekövetkezését megelőzően tanúsított magatartásokért, az ezt megelőző gazdasági tevékenység veszteségéért és a bekövetkezett vagyronvesztéséért az ügyvezető a társaság felé felel a Gt. 30. § (2) bekezdése alapján.”

Ebből az a következtetés vonható le, hogy a Pécsi Ítéltábla véleménye szerint a Cstv. 33/A §-a esetében nem annak a vizsgálata a fontos, hogy a vezető tisztségviselő a társaság működése során milyen magatartásokat tanúsított és ezek milyen összefüggésben állnak a fizetéseképtelenségi helyzet bekövetkeztével, hanem azt az időpontot kell megkeresni, amely a fenyegető fizetéseképtelenség idejének felel meg. Ennek hiányában a vezető tisztségviselőnek csak helytállási kötelezettsége a társaság felé áll fenn, a hitelezőkre nem száll át, hiába bizonyított a vagyonsökkenés.

Pécsi Ítéltábla azt is megfogalmazta az előbb említett ítéletében, hogy: „A Cstv. 33/A. §-a a fentiekből kitűnően nem a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezéséért való felelősség szabálya, a fizetéseképtelenségért fenyegető helyzet kialakulásáért ugyanis az ügyvezetőnek a társaság hitelezőivel szemben nincs helytállási kötelezettsége. A fizetéseképtelenség előidézéséért, a fizetéseképtelenség bekövetkezését megelőzően tanúsított magatartásokért, az ezt megelőző gazdasági tevékenység veszteségéért és a bekövetkezett vagyronvesztéséért az ügyvezető a társaság felé felel a Gt. 30. § (2) bekezdése alapján.”

A Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.118/2012/10 számú határozatában⁵⁹ helyben hagyta az első fokú bíróság ítéletét, és egyet értett az első fokú bíróság indokolásával is, miszerint a Cstv. 33/A. §-ára alapított kereseti kérelemre indult eljárásban - a kártérítés szabályainak megfelelő és irányadó alkalmazásával - a felperesekre hárult annak bizonyítása, hogy a felszámolás alá került II. rendű alperesi gazdálkodó szervezet felszámolását megelőzően a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét, azaz azt követően, hogy előre látható volt, hogy a társaság a kötelezettségeit esedékességgkor nem tudja kiegyenlíteni; az alperesek a Gt. 30. § (3) bekezdése szerint teljesítendő ügyvezetési feladataikat jogszabályba ütköző

⁵⁹ <http://www.birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>; (letöltés: 2013. november 5.)

módon, nem a hitelezői érdekek elsődlegessége alapján látták el, és ezzel ok-okozati összefüggésben a kereseti kérelemben megjelölt összegű adósi vagyonsökkenés következett be. Az elsőfokú bíróság az I. rendű alperes vonatkozásában előterjesztett kereset elbírálásához szükséges tényállást helyesen állapította meg, és megalapozott indokolással támasztotta alá azt a helytálló jogi következtetést, hogy az I. rendű alperes az ügyvezetési feladatait a felszámolás alá került II. rendű alperes vezető tisztségviselőjeként a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően nem a hitelezői érdekek elsődlegessége alapján látta el, és ezáltal a társasági vagyont a keresetben megjelölt 40.000.000,- Ft-tal csökkent.

Megállapítható, hogy ebben az esetben az állt az ítékezés középpontjában, hogy a társaság mérlegadatai alapján kimutatható legyen a vagyonsökkenés, és a hitelezői érdeksérelem bekövetkezésének igazolása, valamint a két tény közötti ok-okozati összefüggés is.

A Fővárosi Ítéltábla 15.Gf.40.459/2012/7. számú határozatából⁶⁰ kiderül, hogy a felperes kereseti kérelmét elsődlegesen a Gt. 31. § - ára, míg másodlagosan a Cstv. 33/A § - ára alapította. Az Ítéltábla indokolásából kiderül, hogy elvileg nem kizárt, hogy a felszámoló a vezető tisztségviselő felelősségét a Gt. 30. § (2) bekezdésére (is) alapítsa, ha a káresemény a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét megelőző időpontban következett be. Mivel az adott ügyben az adós a 2005. évre vonatkozó éves beszámolási kötelezettségének nem tett eleget, a hitelezői érdekek sérelmét (a beszámolási időszak kezdetétől számítva) a Cstv. 33/A. § (2) bekezdése alapján vélelmezni kellett. A kifejtett indokolás alapján az ítéltábla a felperes elsődleges, marasztalási keresetét alaptalannak találta, a másodlagos keresetet a megállapítási kérelem vonatkozásában helytállónak, de marasztalási részében alaptalannak ítélte.

A Debreceni Ítéltábla Gf. III.30.030/2012/3. számú ítélete⁶¹ tartalmazza, hogy a felperes, aki a felszámolás alá került cég volt, elsődlegesen a Cstv. 33/A § alapján, másodlagosan a Gt. 30. § alapján kérte az alperes (volt vezető tisztségviselője) felelősségének megállapítását köteleességszegő magatartása miatt. Az indokolásból kiderül, hogy „Mivel a pénztárkészlet vonatkozásában az alperes nem tudta kimenteni a felelősségét, ezért a Cstv. 33/A. §-a alapján megállapította az alperes felelősségét.”

⁶⁰ <http://www.birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>; (letöltés: 2013. november 5.)

⁶¹ <http://www.birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>; (letöltés: 2013. november 5.)

Ezzel összefüggésben merült fel az az igény, hogy fontos tisztázni azt, hogy a Gt. 30. § (2) bekezdésében meghatározott „jogsabályok megszegése” alatt érteni kell-e a Gt. 30. § (3) bekezdésében foglalt kötelezettségszegést, valamint dönteni kell abban is, hogy a Gt. 30. § (2) és a Cstv. 33/A §-ában megfogalmazott felelősség hogyan viszonyul egymáshoz, illetve el lehet e utasítani a kereseti kérelmet, ha a felperes a Cstv. 33/A § (1) bekezdését jelöli meg, ugyanakkor a Gt. 30. § (2) bekezdése alapján is kérhetné az alperes marasztalását kártérítés jogcímén. A tanácskozáson a résztvevők egyetértettek abban, hogy abban az esetben, ha a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően a felszámoló az adós nevében indít pert, ő jogosult eldönteni, hogy a kereseti kérelmét melyik jogcímre alapítja. Ha elsődlegesen a Cstv. hivatkozott paragrafusa alapján kéri a felelősség megállapítását, másodlagosan a Gt. szabályai szerint, akkor a kereseti kérelmet nem lehet elutasítani.⁶²

A Debreceni Ítéltábla egy másik ítéletében, a Gf. IV.30.034/2011/3. számú határozatában⁶³ azonban az került megállapításra, hogy a kártérítési felelősség megállapításakor a bíróságnak valóban azt kell vizsgálnia, hogy a vezető tisztségviselő hogyan viszonyult a felperesi társaságnak a perbeli szerződéskötés időszakában fennállott gazdasági helyzetéhez, megtett-e mindent annak érdekében, hogy a társaságot ne érje kár, tehát a rendes gazdálkodással kapcsolatos szabályok szerint járt-e el. A perbeli esetben az elsőfokú bíróság éppen ezeket a körülményeket vizsgálta, amelyek eredményeként helytállóan állapította meg, hogy még ha gazdaságilag ésszerű döntésnek tűnhetett is a felperes Romániában való üzletnyitási szándéka, annak megvalósítása során azonban a II. rendű alperes a vezető tisztségviselői kötelezettségeinek nem tett eleget, mivel nem tudta igazolni, hogy a szerződés megkötésekor, illetve a felperes pénzvagyonának kifizetésekor úgy járt el, ahogyan az az adott helyzetben általában elvárható. Mindezekből következően a bíróság azt állapította meg, hogy a II. rendű alperes a Gt. 30.§ (2) bekezdésében foglaltakat megszegve, súlyosan gondatlanul, tehát jogellenesen járt el, amellyel a felperesnek kárt okozott, amit köteles számára megtéríteni a Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján. A Cstv. vonatkozó rendelkezéseinek felróható megsértése esetén sem lett volna megállapítható a felelősség, mert a felperesnek nem volt joga ilyen jogcímen pert indítani. A hatályos jogszabályok alapján ebben az időszakban nem lehetett közvetlenül a vezetővel szemben pert indítani.

⁶² Dzsula Marianna: A vezető tisztségviselő felelősségével kapcsolatos jogalkalmazási problémák II, Céghírnök, 2013/1, 11.o.

⁶³ <http://www.birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>; (letöltés: 2013. november 5.)

Európai Unió kitekintés

Napjaink globalizálódó világában egyre nagyobb jelentőséggel bírnak a nemzeti határokon átnyúló gazdasági összefonódások. Ezen összefonódások minél hatékonyabb működése érdekében olyan kiszámítható gazdasági környezet kialakítására van szükség, ahol a piac szereplőinek – a szokásosnak nevezhető veszélyhelyzetek mellett – nem kell tartaniuk a jogi szabályozás elégtelenségéből fakadó kockázatokkal. Éppen ezért mind nemzeti, mind nemzetközi szinten nagy hangsúly helyeződik a fizetéseképtelenség szabályozására. E nélkül ugyanis nemcsak a hitelezők érdekeinek hatékony védelme nem valósul meg, de a nehézségekkel küzdő vállalkozás sem kap esélyt a fennmaradásra.

2000. május 29-én az Európai Unió Tanácsa elfogadta a fizetéseképtelenségi eljárásról szóló 1346/2000. sz. EK rendeletet. A 2002. május 31. napján hatályba lépett közösségi jogi aktus kötelező és közvetlenül alkalmazandó, a Tanács által hozott rendeletek ugyanis a törvény erejével bírnak a tagállamok területén.

A Rendeletben szabályozott fizetéseképtelenségi eljárásoknak két fajtáját lehet megkülönböztetni. Lehet főeljárást indítani, amelyet az a tagállami bíróság rendelheti el, amelynek területén az adós fő érdekeltségi központja található. Az Európai Bíróság a „fő érdekeltség központja” fogalmat elemezve arra mutatott rá, hogy a hangsúly alapvetően nem az adós tevékenységén vagy irányításán van, a hitelezői érdekek védelmének nagyobb jelentőséget kell tulajdonítani eljárásra joghatósággal rendelkező tagállam kijelölése során. A határokon átnyúló adóssági ügyletek esetén nyilvánvalóan alapvető követelmény, hogy a jövőbeli hitelezők már a jogügylet megkötésekor, a befektetés idején előre és egyértelműen megállapíthassák, hogy mely jogrendszer dönt a szerződő fél fizetéseképtelenségének kérdésében, milyen jogokat és jogorvoslati lehetőségeket biztosít e jogrendszer a hitelezőknek.

Ezen kívül lehetőség van még területi eljárások megindítására is, amelyeket minden olyan tagállamban meg lehet indítani, amelyben az adós telephellyel rendelkezik. Ezek a területi eljárások is két félék lehetnek: másodlagos fizetéseképtelenségi eljárások (a főeljárás megindítása után kezdeményezhetik abban a tagállamban, amelyben az adós telephellyel rendelkezik), valamint független területi eljárások.

Mivel a jogszabály egyes rendelkezései inkább diszkrecionálisak, mint kötelező érvényűek, sokszor a tagállamok bíróságainak döntésén múlhat az alkalmazásuk sikeressége. Egy egységes jogalkalmazási gyakorlat is csak igen hosszú időn keresztül alakulhat ki, hiszen nincs olyan közös fórum, ahol a tagállamok által hozott határozatok és az indoklások megjelenhetnének.

Láthatjuk, hogy a fizetéseképtelenség nemcsak nemzeti, de nemzetközi szinten is ugyanolyan problematikus, és társadalmilag érzékeny terület. Hazánkban kevés olyan esettel találkozhatunk, amely határokon átnyúló elemet tartalmazna a fizetéseképtelenségi eljárásokban.

Befejezés

Kisfaludi András szerint: „a társasági jogi felelősségi szabályok gyakorlatilag beágyazódnak a polgári jogi felelősségi szabályaiba és ebben a relációban fejtik ki a hatásukat. 2014. március 15 – től ez a tényleges beágyazódás megtörténik, a monista koncepció megvalósul, amely azt jelenti, hogy az új Ptk-ba integrálódnak a gazdasági társaságokra vonatkozó szabályok, amelyek innentől kezdve szerves részét képezik az új Ptk. – nak. Mindez a vezető tisztségviselők felelősségét érintő rendelkezések változását is magában hordozza.”

Az új Ptk. olyan változásokat eredményez, amelyek már önmagukban is jelentősek, valamint megtörténik a Ptk. és a Gt. egy kódexben történő integrálása, amely magát a jogalkalmazást is új kihívások elé állítja majd. Ez azt jelenti, hogy a bírói gyakorlat elé újabb megoldandó kérdések kerülnek majd, amelyek véleményem szerint nem túl szerencsések, hiszen egy – egy kérdés önmagában való megválaszolása is számos nehézséget okoz. Úgy gondolom, hogy ezzel az új szabályozással a jogalkotásnak egy új cégtörvény hatályba léptetését is célul kell kitűznie, hiszen fel kell oldani a kollíziót a társasági magánjog és a társasági eljárásjog között.

Dolgozatom következtetéseit összefoglalva, véleményem szerint több ponton átalakításra kell, hogy kerüljön a vezető tisztségviselők felelősségének szabályozása. Lehetővé kellene tenni, hogy a hitelező keresetét ne csak a felelősség megállapítására terjessze elő, hanem már magát a marasztalását is kimondja a bíróság, hiszen a marasztalási perek ritkán végződnek azzal, hogy a hitelezők igényei kielégítést nyernek. Ezen kívül szükséges lenne egy olyan előírás bevezetése is, amely kimondja, hogy a felszámolást elrendelő bíróság rendelkezzen hatáskörrel és illetékességgel a vezetői felelősség megállapítása esetében is. Ha kötelező lenne vagyoni biztosíték nyújtása, nemcsak lehetőség, úgy gondolom, hogy nagyobb esély lenne a hitelezői érdekek megtérülésére, hiszen a vezető tisztségviselők különböző jogcímeken nem „tüntethetnék el” a társaság vagyonát.

Véleményem szerint – különös tekintettel a megindult felszámolások jelenlegi nagyságrendjére hazánkban – a szabályozás jelenlegi formájában annak céljával ellentétes, és a jogbiztonságot csökkentő hatást fejt ki. A 2013. évi V. törvénnyel szabályozott új Polgári Törvénykönyv igyekszik pontosítani a vezető tisztségviselő felelősségét, és látszik a törekvés

arra, hogy a társaságok megerősödjenek. A szabályozása alapjai kerülnek átalakításra abban a tekintetben is, hogy az elkülönült társasági törvényt a Ptk. egyik könyve váltja fel. Ezek mellett igény mutatkozik egy új cégtörvény elkészítésére is. Ezek szabályozása során nem lehet figyelmen kívül hagyni azokat a megállapításokat és javaslatokat, melyek a vezető tisztségviselőt is érinthetik.⁶⁴ Véleményem szerint a vezetői felelősséget pontosan meg kellene határozni, mely elsősorban a feladatok pontos rögzítésében és annak körülhatárolásában és számon kérhetőségében merül ki. Szükséges és célszerű lenne a gazdasági társaságokat oly módon megkülönböztetni, hogy lennének kizárólag profitorientált társaságok, valamint csak társadalmi felelősséget vállaló társaságok. Ezek esetében mind az irányítási, mind az ellenőrzési feladatokat különböző módon kéne szabályozni, még pedig a társaságok sajátosságai alapján. Ezen kívül véleményem szerint egy korrekt eljárást kellene a középpontba helyezni, nem pedig nehezen megfogható tulajdonosi, és fizetéseképtelenség veszélye esetén felmerülő hitelezői érdekeket, hiszen ezzel a rendszer jóval átláthatóbb lenne, valamint a felszámolási eljárások száma is csökkenne.

⁶⁴ Lőrinczi Gyula: A társadalmi felelősséggel működő társaság, Jogtudományi Közlöny 2013/3, 132-133.o.

Felhasznált irodalom

1. Könyvek:

Csőke Andrea: Complex Nagykomentár

Dr. Juhász László: Csődjog, Novotni Kiadó, 2012.

Fónagy Sándor: A fizetéseképtelenségért való magánjogi felelősség, PhD. értekezés, 2011.

Harsányi – Miskolczi – Újváriné: Társasági jog, Novotni Kiadó, 2009.

HVG – ORAC: Jogkódex, Polgári jog I-III. Kommentár a gyakorlat számára

Juhász László: A magyar fizetéseképtelenségi jog kézikönyve I. kötet,

Kisfaludi András – Szabó Marianna: A gazdasági társaságok nagy kézikönyve, KJK Kiadó, 2008.

Miskolczi Bodnár Péter: A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata, KJK KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Bp., 2002

Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban, Dialóg – Campus Kiadó, Bp. – Pécs, 2005

2. Folyóiratok:

Bencze Bálint: A hitelezői érdeksérelem megállapíthatósága az ügyvezetői tevékenység kapcsán, Gazdaság és Jog, 2012/6.

Dzsula Marianna: A vezető tisztségviselő felelősségével kapcsolatos jogalkalmazási problémák II., Céghírnök, 2013/1.

Juhász László: A vezető felelősséggel kapcsolatos perek néhány kérdése, Gazdaság és Jog, 2011/5.

Lőrinczi Gyula: A társadalmi felelősséggel működő társaság, Jogtudományi Közlöny, 2013/3.

Nochta Tibor: A vezető tisztségviselők magánjogi felelősségének mércéjéről és irányairól az új Ptk. alapján, Gazdaság és Jog, 2013/6.

Sárközy Szabolcs: A harmadik Gt.-től a Ptk-ba foglalt társasági jogig, Gazdaság és Jog, 2013/11.

Sárközy Tamás: Jogi felelősség a gazdaságban, Gazdaság és Jog, 2008/7-8.

3. Elektronikus média:

www.birosag.hu

www.opten.hu

www.webjogtar.complex.hu

4. Jogszabályok:

1991. évi XLIX. Törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról

2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

1/2013. PJE határozat

5. Bírósági Határozatok

BH. 2011/288.

BH.222.2013.

Debreceni Ítéltábla BDT.2011.2392.

Debreceni Ítéltábla Gf.30011/2010/4.

Debreceni Ítéltábla Gf.30011/2010/4.

Debreceni Ítéltábla Gf.30034/2011/3.

EBH. 2011/2417.

Fővárosi Ítéltábla Gf.40002/2012/15

Fővárosi Ítéltábla Gf.40249/2010/2.

Kúria Gfv.30249/2010/4.

Kúria Gfv.30361/2010/3.

Pécsi Ítéltábla 30338/2011/3.

Pécsi Ítéltábla BDT.2010.2282.

Pécsi Ítéltábla Gf.30266/2009/7.

Szegedi Ítéltábla Gf.30344/2011/2

Szegedi Ítéltábla Pf.20498/2010/5.

Szegedi Ítéltábla Pf.20498/2010/5.

Szegedi Ítéltábla Pf.20498/2010/5.

Debreceni Ítéltábla Gf.30034/2011/3.

Debreceni Ítéltábla Gf.30846/2011/4.

Kúria Gfv.30097/2011/4.

Szegedi Ítéltábla Gf.30276/2011/6.

Szegedi Ítéltábla Gf.30509/2012/3.

Debreceni Ítéltábla Gf.30030/2012/3.

Fővárosi Ítéltábla Gf.40459/2012/7.

Fővárosi Ítéltábla Gf.40118/2012/10

Fővárosi Ítéltábla Gf.40118/2012/10